

ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה

ברוך השם זכיתי ללמוד תורה מתוקה ועמוקה במדרשיה יחד עם אנשים טובים ומפי רבנים גדולים. כל שבוע חיכיתי להגיע אל אותו מקום נפלא שבו בתוך האפרוריות וחיי היום-יום, באמצע השבוע, בסוף יום לימודים ארוך, מגיעה המדרשיה שבה הרגשתי מעין עולם הבא. מעולם ומתמיד התעניינתי ברוחניות ומיסטיקה. בשישית למדתי מעט מתורת המזרח, בשביעית נחשפתי לראשונה לעולם הקבלה, ובשמינית גיליתי את החסידות.

העומק הרוחני שלמדתי הפעים אותי והרגשתי 'מואר'. ההשלכה של זה היתה שהרגשתי בלבי גאווה על אלו שלא זכו להיחשף לתורות אלו. ככל שהרגשתי שנפקחות עיניי למציאות הרגשתי שאנשים יותר ויותר עיוורים. לא באשמתם כמובן, רק... הרגשתי שהם אינם יודעים מה שאני יודע. זהו דבר מסוכן מאוד ואני מודה לקב"ה שנעשיתי מודע אליו אפילו שאני רחוק מאוד מלתקנו. התורה אכן פוקחת את עינינו למציאות ויתרון פקחת העיניים הזו כיתרון האור מן החושך, אך אסור לנו ליפול לגאווה בעקבות זאת. ההרגשה ש"אני יודע", אני בעניינים, אני מקשיב אך עוד מתחילה יש לי מה לענות על הדברים שאני שומע, מגבילה אותנו וחוסמת אותנו מלהתקדם. בנקודה זו בא רבי נחמן ולימד אותי תורה גדולה:

אמר: שהוא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בְּהֵמָה, וְזֶה בְּחִינַת: "כָּל אֲשֶׁר נָתַן ה' חֲכָמָה בְּהֵמָה", הֵינוּ שְׁהוּא חֲכָמָה לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ בְּבִהְמָה. וְכֵמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָּה: עַל פֶּסוּק "אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'" – אֵלּוֹ בְּנֵי אָדָם שְׁעָרוּמִים בְּדַעַת וּמְשִׁימִין עֲצָמָן בְּבִהְמָה, וְכֵמוֹ שְׁאָמַר אֱסָף: "וְאֲנִי בָּעַר וְלֹא אָדָע בְּהֵמוֹת הָיִיתִי עִמָּךְ".

וְעֵין בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה.

(שיחות הר"ן טו)

ברור ופשוט שאין כוונת רבי נחמן שהאדם יהיה טיפש כבהמה. החכמה היא לשים עצמו כבהמה. וזוהי חכמה, ולא איבוד דעת. יש זמנים שבהם האדם צריך לשים בצד את שכלו וחכמתו ולגשת לעולם נקי מכל מה שלמד רק כדי להיפגש פגישה אמיתית עם העולם ללא דעות קדומות.

כאשר אדם לומד, מתפתח וגדל, תפיסתו נבנית ו'מתקשה' בכיוון מסוים, ובשביל לבחון את תפיסתו מחדש ככל שאנו גדלים על מנת שנוכל לשנותה במידה ונרצה בכך, עלינו לדעת כיצד לשים עצמנו כבהמה.

בנוסף לכך, באופן טבעי יכולה להיכנס גאווה בלבנו, ועבודה זו שרבי נחמן מציע יכולה לסייע בנטרול הרגשת גאווה זו. עלינו לזכור כי בסופו של דבר אנו לא מבינים הכל, ואפילו לא מעט ורק כאשר נפנה את עצמנו מעצמנו נוכל להתעלות.

פעמים רבות המדע היה בטוח כי הוא עומד לגלות את כל סודות הבריאה, ובדיוק בנקודה זו נתגלתה תאוריה חדשה שהפריכה הכול.

השמירה על הפרופורציות מאפשרת לנו לשמור על ענווה ולהמשיך ללמוד, להקשיב באמת לזולת בלי ההרגשה המקננת בנו לפני כל דיון שאנו צודקים.

אם נתייחס לכך בהקשר לעבודת השם שלנו, נוכל לומר שכשאדם לומד תורה רק כדי להרחיב את ידיעתו ולהשכיל הוא עלול להחמיץ את העיקר והמהות.

ניתן ללמוד את מסילת ישרים עשרות פעמים מבלי לנוע מילימטר בעבודה נפשית מעשית.

וּבִּבְּאֻמַּת, אַחֲרֵי כָּל הַחֲכָמוֹת, אֶפְלוּ מִי שִׁיּוּדֵעַ חֲכָמוֹת בְּאַמַּת אַחֵר כָּל הַחֲכָמוֹת צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַחֲכָמוֹת וְלַעֲבֹד אֶת ה' בְּתַמִּימוֹת בְּפִשְׁטוּת גָּמוּר בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת, וְזֶה הִיא הַחֲכָמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁבְּכָל הַחֲכָמוֹת, לְבָלִי לְהִיּוֹת חָכֵם כָּלֵל, כִּי בְּאַמַּת אֵין חָכֵם בְּעוֹלָם כָּלֵל וְאֵין חֲכָמָה וְאֵין תְּבוּנָה נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ. (ליקוטי

מוהר"ן תנינא מד)

בסוף הספר 'דגל מחנה אפרים' מובאת בשם הבעל שם טוב המימרא הבאה:

פעם אחת שמעתי ממנו (מאדוני אבי זקני הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו) אם היה יכול עוד אחד לומר אל רחום שמך ועננו כמו אני, אזי הייתי מביא משיח.

ואולי ניתן לדרוש את דבריו ולומר שהכוונה ב"אני" היא לא לבעש"ט אלא למתפלל, שאם אדם היה יכול להתפלל לקב"ה בצורה מספיק "לשמה" חסרת אינטרסים וחסרת הרגשת אני שמתפלל, באותה מידה כפי שהוא אומר אני וחי בתוך עצמו וחושב על עצמו "לשמו", אזי היה בא משיח. יש חכמות. והאדם יכול לדעת את החכמות, אבל בסופו של דבר חכמתנו מוגבלת ושולית ביחס לקב"ה, ומכאן עלינו לחזור לתמימות ופשיטות, ענווה ועבודה מאהבה.

אני מודה לרב ירמי, לרב אביה ולרב מולי, וכמובן להראל, על תרומתם הגדולה למדרשיה שהחכימה אותי בתורה והראתה לי מהי עבודת ה' מאהבה.